Lietas arhīva Nr. CA-0058-22/11
ECLI:LV:ZAT:2022:0106.C73450720.8.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Jelgavā 2022.gada 6.janvārī

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesnesis referents Aigars Sniedzītis
tiesnese Anita Misiuna
tiesnese Daina Baltā

izskatīja atklātā tiesas sēdē Microsoft Team platformā civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu ar ieilgumu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Zemgales rajona tiesas 2021.gada 28.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. A/ cēla tiesā prasību pret /pers. B/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu ar ieilgumu, lūdzot atzīt prasītāja īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu, kas piešķirtas ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/ – zemi 1,5 ha platībā.

Prasībā norādīti šādi apstākļi.

[1.1] Pamatojoties uz 2002.gada 11.oktobra dāvinājuma līguma pamata prasītājam pieder nekustamais īpašums /adrese A/, kadastra Nr./kadastra numurs A/(turpmāk tekstā nekustamais īpašums "/Nosaukums A/"), kas sastāv no zemes gabala 0,181 ha platībā, uz kura atrodas viena viendzīvokļa dzīvojamā ēka, saskaņā ar inventarizācijas dokumentiem apzīmēta ar litera Nr.001 un ar dzīvojamo ēku funkcionāli saistīta viena palīgceltne saimniecības ēka, saskaņā ar inventarizācijas lietas dokumentiem apzīmēta ar litera Nr. 003.

Nekustamajā īpašumā "/Nosaukums A/" prasītājs faktiski dzīvo no 1989.gada, ir deklarējis to kā savu dzīvesvietu.

Ar 1998.gada 18.maija /Vieta/ padomes lēmumu, protokola Nr./numurs//numurs/§, prasītājam atļauts par privatizācijas sertifikātiem privatizēt mājīpašumu "/Nosaukums A/", ar tām piederošām ēkām.

[1.2] Zemes reformas laikā personai, kura gribēja saņemt lietošanā zemi lauku apvidos, bija jāvēršas attiecīgajā pašvaldībā ar pieprasījumu un pašvaldība zemi pastāvīgā lietošanā varēja piešķirt tikai uz attiecīgās personas pieprasījuma pamata, nevis pēc savas iniciatīvas.

Zemes reformas laikā līdz 1998.gadam prasītājam ar pašvaldības zemes komisijas lēmumiem tika piešķirta zeme ar kopējo platību 19,681 ha.

[1.3] Atbilstoši likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos" 4.panta otrajai daļai, prasītājs ar 1991.gada 7.jūnija zemes pieprasījuma anketu /Vieta/ Zemes komisijai lūdza piešķirt lietošanā zemi 15 ha platībā nekustamā īpašuma "/Nosaukums A/" uzturēšanai. Savukārt no Valsts zemes dienesta sniegtajiem arhīva dokumentiem izriet, ka prasītājs ar 1991.gada 7.jūnija zemes pieprasījuma anketu /Vieta/ Zemes komisijai lūdza piešķirt lietošanā zemi 5 ha platībā nekustamā īpašuma "/Nosaukums A/" uzturēšanai.

[1.3.1] Ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/, prasītājam tika piešķirta zeme 1,5 ha platībā personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/".

[1.3.2] Uz piešķirtās zemes 1,5 ha platībā tika izveidots augļu dārzs un 1996.gadā tika pasūtīts tehniskais darba projekts pagraba būvniecībai, kas 1996.gada 20.septembrī tika saskaņots likumā noteiktajā kārtībā un apstiprināts ar /Vieta/ /amats/ /pers. C/ apstiprinājumu Nr./numurs/. Pagraba būvniecībai izsniegta būvatļauja Nr./numurs/, ar termiņu līdz 2010.gadam. Norādīts, ka būvprojekts tika sekmīgi realizēts un būve tās noteiktam mērķim tiek izmantota līdz pat šī prasības pieteikuma iesniegšanas brīdim.

[1.3.3] Ar 1997.gada 25.marta /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu "Par zemes piešķiršanu pastāvīgā lietošanā" prasītājam tika piešķirta papildus zeme 0,15 ha platībā patstāvīgai lietošanai saimniecības "/Nosaukums A/" uzturēšanai.

Atbilstoši iepriekš minētajam un 1999.gada 7.oktobra /Vieta/ Zemes robežu plānam, ievērojot 1998.gada robežu instrumentālo uzmērīšanu, prasītājam piešķirtās zemes kopplatība saimniecības "/Nosaukums A/", ar piešķirto zemes kadastra Nr. /kadastra numurs A/, uzturēšanai tika noteikta 0,181 ha platībā.

[1.3.4] Pamatojoties uz 1996.gada 30.maija /pers. D/ iesniegumu, prasītājs mantojuma kārtībā ieguva zemi 4 ha platībā, kas atbilstoši papildus paskaidrojumā norādītajam, tika reģistrēta kā nekustamais īpašums "/Nosaukums B/", kadastra Nr./kadastra numurs B/, un kuru īpašuma tiesības prasītājam tika izbeigtas 2005.gada 17.jūnijā.

[1.3.5] Savukārt ar 1996.gada 30.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokola Nr./numurs/, prasītājam tika piešķirta zeme 14 ha platībā patstāvīgā lietošanā ar lietošanas tiesību pāreju citām personām, saimniecības "/Nosaukums C/" uzturēšanai.

[1.4] Prasībā ietvertas atsauces uz likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" (redakcija uz 08.12.1994.-31.12.2006.) 13.pantu, 27.pantu, 30.panta 1. un 7. punktu un 32.pantu.

Prasītājs 1998.gadā, pildot darba pienākumus, cieta nelaimes gadījumā, guva mugurkaula traumu ar abu kāju vispārēju paralīzi, kā rezultātā bija spiests ilgstoši līdz pat 2001.gadam pavadīt slimnīcā. Prasītājam tika piešķirta pirmās grupas invaliditāte. Veselības stāvokļa dēļ, nespēja pienācīgi nodrošināt piešķirtās zemes izmantošanu atbilstoši tiem mērķiem un noteikumiem, kādi tika paredzēti zemes piešķiršanas laikā.

[1.5] Prasītājs 2000.gada 1.jūnijā ar atbildētāju vienojās par prasītājam, ar 1996.gada 30.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokola Nr./numurs/, piešķirtās zemes 14 ha platībā lietošanas tiesību nodošanu saimniecības "/Nosaukums C/" uzturēšanai.

Ar minēto vienošanos neatteicās no viņam piešķirtās zemes lietošanas tiesības, bet gan nodeva šo tiesību kā lietošanas tiesību atbildētājam ar mērķi - nodot iepriekš minēto zemes teritoriju lietošanā, lai veiktu tās apsaimniekošanu līdz brīdim, kamēr pats prasītājs to varēs pilnvērtīgi apsaimniekot.

Noslēdzot vienošanos ar atbildētāju, prasītājs sev atstāja zemi 1,5 ha platībā personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/", 4 ha mantoto zemi un zemi 0,181 ha platībā saimniecības "/Nosaukums A/" uzturēšanai, kopā 5,681 ha lielu zemes piešķirto platību,

kuru spēja apsaimniekot atbilstoši veselības stāvoklim, uzsverot, ka nekad nav labprātīgi attiecies no piešķirtās zemes 14 ha platībā un vēlējās apsaimniekot piešķirto zemi pēc veselības stāvokļa uzlabošanas.

[1.6] Pamatojoties uz pušu 2000.gada 1.jūnija noslēgto vienošanos, ar 2000.gada 25.augusta /Vieta/ padomes lēmumu, protokola Nr./numurs//numurs/ § "Par zemes piešķiršanu lietošanā ar tiesību pāreju pēc vienošanās /Vieta/ pagasttiesā", atbildētājam piešķirta zeme 14 ha platībā, norādot zemes kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/, patstāvīgā lietošanā ar lietošanas tiesību pāreju citām personām, zemnieku saimniecības "/Nosaukums D/" paplašināšanai, nosakot zemes lietošanas mērķi – lauksaimniecība.

[1.6.1] /Vieta/ padomes rīcība un attieksme, kā arī atbildētāja mantkārība un citas personas īpašuma tiesību piesavināšana, ir vērtējam kā prettiesiska un citu personu tiesību aizskaroša.

Prasītājs netika iepazīstināts ar 2000.gada 25.augusta /Vieta/ padomes lēmumu un viņam tika liegta tiesība to apstrīdēt, un aizstāvēt savas tiesības uz noteikto zemes lietošanas tiesību. Turklāt, prasītājs nebija pašvaldībai iesniedzis rakstisku atteikšanos no konkrētu tiesību apjoma piešķiršanas un tā apsaimniekošanas. Ne Latvijas Republikas arhīva datos, ne paša prasītāja lietvedībā nav nevienas institūcijas lēmuma par to, ka prasītājam tiek izbeigta zemes 14 ha platībā lietošanas tiesība, kas iepriekš bija piešķirta ar 1996.gada 30.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokola Nr. /numurs/.

Prasītājs kritiski vērtē /Vieta/ padomes 2000.gada 25.augusta lēmumu, ar kuru atbildētājam, pamatojoties uz pušu 2000.gada 1.jūnija vienošanos piešķīra zemi 14 ha platībā, norādot zemes kadastra Nr./kadastra numurs C/u n Nr./kadastra numurs D/. Prasītājs minēto lēmumu uzskata par prettiesisku, norādot, ka viņam nepamatoti tika atņemtas ne tikai ar 1996.gada 30.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu piešķirtā zeme 14 ha platībā, kadastra Nr./kadastra numurs D/, saimniecības "/Nosaukums C/" uzturēšanai, bet arī ar 1991.gada 26.septembra /Vieta/ Zemes komisijas, protokols Nr./numurs/, piešķirtā zeme 1,5 ha platībā, kadastra Nr./kadastra numurs D/, personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/".

[1.6.2] Zeme 1,5 ha platībā, ar kadastra Nr./kadastra numurs D/, tika nodota atbildētājam ar visu prasītāja iekopto un uzturēto augļu dārzu un būvi – pagrabu, kuru prasītājs apsaimnieko vēl joprojām. Prasītājam tika liegta iespēja realizēt Privatizācijas pabeigšanas likuma 23.panta pirmajā daļā noteikto tiesību, iesniegt zemes izpirkšanas pieprasījumu, kā rezultātā zemes pastāvīgās lietošanas tiesības personai izbeidzas.

Atbildētājs, kuram prettiesiski tika nodoti prasītāja lietošanā esošie īpašumi, zinot, ka īpašumi ir prettiesiski piesavināti, nekavējoties, ar Kadastra pārvaldes /Vieta/ biroja /amats/ /pers. E/ līdzdalību, sagatavoja, prasītāja ieskatā, prettiesisku Valsts zemes dienesta /Vieta/ reģionālās nodaļas 2002.gada 14.februāra lēmumu Nr./numurs/, kas tajā skaitā pamatots ar atbildētāja 2002.gada 18.februāra iesniegumu. Minētais lēmums ir sagatavots un pamatots uz vēl neiesniegtu personas iesniegumu, un Valsts zemes dienests nav pieprasījis un nav pārbaudījis uz to brīdi aktuālo informāciju par zemes lietošanas tiesību piešķiršanu un to izbeigšanas pamatu. Līdz ar to šāda lēmuma tiesiskums ir vērtējams tiesas ceļā.

[1.7] Valsts zemes dienests ir izdevis labvēlīgu lēmumu atbildētājam, piešķirot īpašumā, papildus par samaksu, /Vieta/ zemi 12,9 ha kopplatībā, ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/, saimniecības "/Nosaukums D/" paplašināšanai, tai skaitā lauksaimniecībā izmantojamā zeme 11,4 ha, atbilstoši ierādīšanas materiāliem.

[1.7.1] Savukārt ar 2002.gada 16.decembra /Vieta/ tiesas zemesgrāmatu tiesnese s lēmumu nekustamajam īpašumam, kadastra Nr./kadastra numurs E/, /adrese D/, 24 ha platībā, izpildot kadastrālo uzmērīšanu, tika pievienoti iepriekš minētie zemes gabali ar kadastra Nr./kadastra numurs C/ 4,3 ha platībā un Nr./kadastra numurs D/ 8,6 ha platībā.

[1.8] Piecu gadu periodā prasītājs ir vērsies vairākās iestādēs, tajā skaitā, /Vieta/ ar iesniegumiem un lūgumiem izskatīt radušo situāciju un izvērtēt lēmumu tiesiskumu, bet ne kādas atbildes un iespējamie risinājumi nav piedāvāti. Turklāt, /Vieta/ padome savā 2005.gada 28.jūnija vēstulē Nr.K21/K-171 norāda, ka viss īpašums "/Nosaukums D/" zemesgrāmatā ir reģistrēts atbildētājam, arī pieminētie 1,5 ha, un turpmākie jautājumi jārisina ar īpašnieku personīgi.

[1.9] Vadoties no iepriekš izklāstītiem apstākļiem un faktiskās situācijas dabā, prasītājs vēl joprojām turpina apsaimniekot, jau 28 gadus, tam prettiesiski atņemto zemi 1,5 ha platībā, ar kadastra Nr./kadastra numurs C/(aktuāls kadastra Nr./kadastra numurs E/un platība 0,78 ha) uz kuras atrodas tam piederošās būves: pagrabs un lapene 20 m2 platībā, kā arī iekopts ābeļdārzs.

Prasītājam šobrīd tiek liegta iespēja nodot ekspluatācijā pagrabu, kas tika izbūvēts atbilstoši normatīviem aktiem un spēkā esošajam projektam, tādejādi radot prasītājam situāciju, ka piemājas būve tiek izmantota patvaļīgi.

[2] 2020.gada 7.augusta un 21.oktobra tiesā iesniegtajos paskaidrojumos atbildētājs norāda, ka prasību neatzīst.

Paskaidrojumi satur šādu argumentāciju.

[2.1] Prasītājs 2000.gada 1.jūnijā ar personīgi parakstītu un /Vieta/ pagasttiesas apliecinātu dokumentu, atteicās no viņam piešķirtās zemes 14 ha platībā, un tās lietošanas tiesības nodeva atbildētājam. /Vieta/ pašvaldība, izvērtējot iepriekš minēto dokumentu, zemi pie "/Nosaukums A/" piešķīra zemnieku saimniecības "/Nosaukums D/" paplašināšanai. Zemi lieto lauksaimniecības produkcijas ražošanai. Saņemtās lietošanas tiesības izmantoja, lai zemi izpirktu par privatizācijas sertifikātiem un tādejādi ieguva to savā īpašumā saskaņā ar likumu "Par zemes privatizāciju lauku apvidos". Zemes lietošanas tiesības ieguva un īpašumu iegādājās bez viltus un maldināšanas, likumīgā ceļā un nevar apšaubīt pašvaldības vai citu valsts iestāžu kompetenci un pieņemtos lēmumus.

[2.2] /Vieta/ pašvaldība, balstoties uz prasītāja iesniegumu ar prasību ierādīt nesaņemto mantojuma zemi 4 ha, zemi 1,5 ha un zemi 0,15 ha, kopā 5,65 ha citā vietā (ne pie "/Nosaukums A/"), lai varētu veikt maiņu pret atbildētājam piederošo zemi, kas piekļaujas nekustamajam īpašumam /Nosaukums A/, piešķīra prasītāja lietošanā zemi - 6,14 ha, lai atbildētājs varētu veikt zemes maiņu un pilnvērtīgi apsaimniekot savu nekustamo īpašumu "/Nosaukums A/". Piešķirto zemi ar nosaukumu "/Nosaukums B/" prasītājs ierakstīja zemesgrāmatā uz sava vārda, tomēr maiņas darījums nenotika, jo atbildētājs zemi pārdeva.

[2.3] Zemi pie nekustamā īpašuma "/Nosaukums A/" kopj un apsaimnieko visā piešķirtajā platībā jau kopš 2000.gada. Lielākā platības daļa tiek izmantota lauksaimniecības produkcijas ražošanā - graudu, rapša un citu kultūraugu audzēšanai, to pierāda platību maksājumu iesniegumi Lauku atbalsta dienestā. Atbildētājs norāda, ka intensīvā ražošanā neizmanto tikai 0,78 ha ap nekustamo īpašumu "/Nosaukums A/", kas ir grūti apstrādājama ar lauksaimniecības tehniku un kur aug koki un krūmi. Atbildētājs par neiespējamu uzskata prasītāja norādīto, ka tas ir lietojis atbildētāja īpašumu, nesaskaņojot minētajā 1,5 ha platībā.

[2.4] Sākotnēji 2000.gada 1.jūnijā noslēdzot vienošanos ar atbildētāju par zemes gabalu 14 ha kopplatībā, kas atrodas /adrese C/, prasītājs labprātīgi ir nodevis nekustamā īpašuma lietošanas tiesības atbildētājam ar visām no tā izrietošajām sekām (uzturēt nekustamo īpašumu, nodokļu maksājumi u.c.) un līdz ar to prasītājam vairs nebija tiesiska pamata lietot minēto nekustamo īpašumu.

[2.5] Atsaucoties uz Civillikuma 1008.pantu, norāda, ka viņam piederošais nekustamais īpašums "/Nosaukums D/", kas atrodas /adrese D/, kadastra Nr./kadastra numurs E/ir ieķīlāts par labu AS „SEB banka" un minētais liedz šādu nekustamo īpašumu iegūt īpašumā ar ieilgumu.

[2.6] Par nekustamo īpašumu "/Nosaukums D/", kadastra Nr./kadastra numurs E/, atbildētājs ir maksājis nekustamā īpašuma nodokli kopš lietojuma/īpašuma tiesību iegūšanas, un viņam nav nekustamā īpašuma nodokļa parāds, kas liecina par nepārtrauktu īpašuma uzturēšanu ne tikai faktiski dabā, bet arī regulāri maksājot nekustamā īpašuma nodokli. Atsaucoties uz Civillikuma 909.pantu, norāda ka atbildētājs nevienā brīdī nav atļāvis

prasītājam lietot un izmantot nevienu no atbildētājam piederošā nekustamā īpašuma zemes platības.

[3] 2020.gada 3.novembrī tiesā saņemta prasītāja atsauksme, kurā viņš nenoliedz faktu, ka 2000.gada 1.jūnijā noslēdza ar atbildētāju vienošanos par prasītājam piešķirtās zemes 14 ha platībā lietošanas tiesību nodošanu atbildētājam.

Atsauksmē papildus norādīti šādi apstākļi.

[3.1] Lietošanas tiesība tika nodota, nevis prasītājs no tās atteicās. Vienošanās mērķis bija nodot minēto zemes platību lietošanā, lai to apsaimniekotu līdz brīdim, kamēr pats prasītājs to varēs pilnvērtīgi apsaimniekot.

Noslēdzot vienošanos, prasītājs atstāja sev iepriekš piešķirto zemi 1,5 ha personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/", 4 ha mantoto zemi un zemi 0,181 ha platībā saimniecības "/Nosaukums A/" uzturēšanai, kopā 5,681 ha lielu zemes piešķirto platību.

[3.2] Norādīti apstākļi, kādos prasītājs mantojuma kārtībā ieguva zemi 4 ha platībā, kas vēlāk reģistrēta kā nekustamais īpašums "/Nosaukums B/", kadastra Nr./kadastra numurs B/. Papildus norādīts, ka ar 2004.gada 28.oktobra /Vieta/ padomes lēmumu "Par zemes platību precizēšanu pēc zemes robežu uzmērīšanas un zemes piešķiršanu papildus lietošanā" (protokola Nr. /numurs//numurs/.§) prasītājam saimniecībai "/Nosaukums B/" tika precizēta platība no 4,0 ha uz 6,16 ha, piešķirot papildus lietošanā 2,16 ha zemi no VRZ. Īpašuma tiesības uz piešķirto zemi 6,16 ha platībā prasītājam tika nostiprinātas Zemgales rajona tiesas /Vieta/ zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs/, bet 2005.gada 17.jūnijā prasītāja īpašuma tiesības uz šo īpašumu tika izbeigtas saistībā ar noslēgto pirkuma līgumu.

[3.3] Lietā nav strīds par prasītājam piešķirto mantojamo zemi 4,0 ha platībā, bet gan par nekustamo īpašumu - zemi, kas ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu (protokols Nr. /numurs/) prasītājam tika piešķirta personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/" 1,5 ha platībā.

[3.4] Uztur savu prasībā izteikto viedokli, ka /Vieta/ padomes 2000.gada 25.augusta lēmums ir prettiesisks un tā rezultātā prasītājam ir nepamatoti atņemta ne tikai zeme 14 ha, bet arī zeme 1,5 ha platībā, kura tika piešķirta ar 1991.gada 26.septembra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu (protokols Nr./numurs/), kadastra Nr./kadastra numurs C/, personīgās palīgsaimniecības veidošanai, piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/". Zeme 1,5 ha, kadastra Nr./kadastra numurs C/tika nodota atbildētājam ar visu prasītāja iekoptu un uzturētu augļudārzu un būvēm, kuras prasītājs apsaimnieko joprojām. Prasītājs nepiekrīt atbildētāja norādītajam par nekustamā īpašuma regulāro kopšanu, apsaimniekošanu.

[4] Ar Zemgales rajona tiesas 2021.gada 28.aprīļa spriedumu noraidīta /pers. A/ prasība pret /pers. B/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu ar ieilgumu.

Pirmās instances tiesas spriedums satur šādus apsvērumus un lietā izvērtētos apstākļus.

[4.1] Prasītājs tiesai ir pieteicis prasību, lūdzot atzīt īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu, kas prasītāja ieskatā viņam piešķirts ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/– zemi 1,5 ha platībā.

Kā pierādījumus par šāda lēmuma esamību, prasītājs lietā ir iesniedzis savstarpēji pretrunīgus pierādījumus, proti, 1991.gada 26.septembra /Vieta/ zemes komisijas protokolu Nr./numurs/, kurā norādīts, ka prasītājam tiek piešķirta zeme 1,5 ha platībā palīgsaimniecības veidošanai un tam pievienoto /Vieta/ zemes komisijas 1991.gada 2.oktobra lēmuma, protokola Nr./numurs/, pielikumu Nr.1 zemes lietojuma plānu un izraksta kopiju no /Vieta/ zemes komisijas protokolu grāmatas 1.sējuma, kurā norādīts, ka 1991.gada 2.oktobrī /Vieta/ zemes komisija apmierina prasītāja iesniegumu. Izrakstā norādīts: "pie /Nosaukums A/ 1992.gadā līdz 1,5 ha palīgs-ba" (lietas 21.lapa). Faktiski lietā ir divi dokumenti, no kuriem var secināt, ka /Vieta/ Zemes komisija ir piešķīrusi prasītājam zemes 1,5 ha platībā lietošanas tiesību pie saimniecības "/Nosaukums A/", proti, 1991.gada 26.septembra lēmums, protokols Nr./numurs/ un 1991.gada 2.oktobra lēmums, protokola Nr./numurs/.

Vienlaicīgi konstatējams, ka no šiem dokumentiem nav iespējams noteikt lietošanā piešķirtās zemes 1,5 ha robežas.

[4.2] Prasība tiek pamatota ar to, ka prasītājs zemi 1,5 ha platībā, kura prasītāja ieskatā atrodas pie viņam piederošā nekustamā īpašuma "/Nosaukums A/" un robežojas ar atbildētāja nekustamo īpašumu "/Nosaukums D/", lieto un apsaimnieko no tās piešķiršanas brīža un uz zemes ir uzcēlis pagrabu un lapeni, izveidojis augļudārzu.

No prasības pieteikuma un atsauksmes secināms, ka prasītāja ieskatā zeme 1,5 ha platībā, kas viņam ir piešķirta lietošanā ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/, ir pievienota atbildētāja nekustamajam īpašumam ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un ir iekļauta nekustamā īpašuma "/Nosaukums D/" sastāvā, kas atrodas /adrese D/, kadastra Nr./kadastra numurs E/.

[4.3] Starp pusēm lietā nav strīda, ka ar zemes komisijas lēmumu prasītājam zeme tika piešķirta lietošanā ar tiesībām to iegūt īpašumā. Tomēr lietā nav pierādījumu par to, ka prasītājs pēc 1991.gada 2.oktobra, kad saņēma zemes 1,5 ha platībā lietošanas tiesības palīgsaimniecības veidošanai, būtu rīkojies atbilstoši likumam, lai šo zemi 1,5 ha iegūtu īpašumā, tajā skaitā veicis mērniecību, saņēmis zemes kadastra numuru, noskaidrojis šī zemes gabala faktisko platību un robežas dabā.

Norādāms, ka zemes reformas laikā pašvaldības lēmums par zemes piešķiršanu lietošanā pats par sevi vēl nepiešķīra zemes īpašuma tiesības. Atbilstoši likuma "Par zemes reformu lauku apvidos" piešķirtās zemes īpašuma tiesības persona ieguva pēc zemes izpirkšanas, ierakstot tās zemesgrāmatā.

[4.4] Pārbaudot lietas materiālus nav gūts apstiprinājums, ka zeme 1,5 ha platībā, kuru prasītājam 1991.gadā piešķīra lietošanā, būtu instrumentāli uzmērīta un tai būtu piešķirts prasītāja norādītais kadastra Nr./kadastra numurs D/.

[4.5] Lietā nepastāv strīds par to, ka 2000.gada 1.jūnijā prasītājs un atbildētājs noslēdza vienošanos, ar kuru prasītājs nodeva atbildētājam ar 1996.gada 30.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu Nr./numurs/piešķirtās lietošanas tiesības uz zemi 14 ha kopplatībā, kas atrodas /adrese C/.

Secināms, ka prasītājs, pirms noslēgt vienošanos ar atbildētāju par zemi 14 ha platībā, nav veicis arī šīs zemes instrumentālo uzmērīšanu un nav noskaidrojis zemes robežas dabā, kā arī zemes platību. Proti, prasītājs atbildētājam ir nodevis nevis jau konkrētu nekustamo īpašumu, bet gan prasītājam piešķirto lietošanas tiesību, kas ietver sevī tiesību iegūt zemi īpašumā. Minētais izriet no vienošanās teksta, kurā nav norādīts attiecīgās zemes 14 ha platībā kadastra numurs, kā arī no Valsts zemes dienesta 2002.gada 14.februāra lēmumā norādītā, ka atbildētājs pēc zemes 14 ha platībā lietošanas tiesības saņemšanas ir veicis zemes mērniecību, un zemei ir piešķirti divi kadastri, proti, Nr./kadastra numurs C/ un Nr./kadastra numurs D/. Kā norādīts minētajā lēmumā pēc robežu ierādīšanas dabā, zemes kopplatība ir noteikta 12,9 ha. Minētais atbilst arī nekustamā īpašuma "/Nosaukums D/" zemesgrāmatā norādītajai zemes gabalu ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/ kopplatībai.

Ņemot vērā minēto, lietā nav pietiekošu pierādījumu prasītāja norādītajam, ka atbildētāja nekustamajā īpašumā "/Nosaukums D/" ir iekļauta zeme 1,5 ha, kuras lietošanas tiesība prasītajam piešķirta ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/.

[4.6] Līdz ar to atzīstams, ka prasītājs nav pierādījis priekšmetu, kuru vēlas iegūt īpašumā ar ieilgumu.

[4.7] No lietas materiāliem faktiski nav iespējams konstatēt un identificēt zemi 1,5 ha platībā, kas prasītājam lietošanā piešķirta ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/.

Lai noskaidrotu datus par to, vai prasītāja iekoptais augļudārzs, uzbūvētais pagrabs un lapene atrodas uz prasītāja paša vai tomēr atbildētājam piederošās zemes, būtu nepieciešams veikt aktuālo prasītāja nekustamā īpašuma "/Nosaukums A/" zemes instrumentālo uzmērīšanu, aktualizējot zemes

platību un robežas.

[4.8] Šīs prasības ietvarā nav pamata vērtēt prasībā norādītos apstākļus, ka atbildētājs nekustamajā īpašumā "/Nosaukums D/" iekļauto zemi ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/ kopplatībā 12,9 ha īpašumā būtu ieguvis prettiesiski. Minētajam nav nozīmes, ja prasība tiek pamatota ar Civillikuma 998.pantu, neceļot prasījumu par vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu, vai īpašuma prasību par zemi ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/ kopplatībā 12,9 ha. Arī pašvaldības vai zemes dienesta pieņemto lēmumu izvērtēšana nav attiecināma uz strīdu, kurā prasījums tiek pamatots ar ieilguma institūtu.

[5] Par Zemgales rajona tiesas 2021.gada 28.aprīļa spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza /pers. A/ pilnvarotā pārstāve /pers. F/, pārsūdzot to pilnā apjomā, lūdzot to atcelt un lietu izskatīt pēc būtības.

Sūdzībā norādīts šāds pamatojums.

[5.1] Vērš tiesas uzmanību, ka Prasītājs kā pierādījumu savai prasībai, tostarp, pierādījumu tam, ko Prasītājs vēlas iegūt ar ieilgumu – ir iesniedzis nepārprotamus pierādījumus:

- 1991.gada 26. septembra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu (protokols Nr. /numurs/) ar ko Prasītājam tika piešķirta zeme 1,5 ha platībā personīgās palīgsaimniecības veidošanai;
- 1991.gada 2.oktobra /Vieta/Zemes komisijas lēmumu (protokols Nr. /numurs/), ar ko Prasītājam tika piešķirta zeme 1,5 ha platībā personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/".

Tiesa spriedumā nav noliegusi faktisko apstākli, ka Prasītājam ir piešķirta zeme 1,5 ha platībā personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/", bet tiesa ir norādījusi, ka no šiem dokumentiem nav iespējams noteikt lietošanā piešķirtās zemes 1,5 ha robežas. Prasītājs norāda, ka tiesai ir iesniedzis pierādījumu – "Tehniskais darba projekts" objektam: "/adrese A/" 1996. gads", kura 5.lpp. atrodas 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmuma (protokols Nr. /numurs/) pielikums Nr.1, kurā norādītas piešķirtās zemes platības robežas.

[5.2] Uz piešķirtās zemes 1,5 ha platībā (pamats: 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmums (protokols Nr./numurs/)) tika izveidots augļu dārzs un 1996.gadā tika pasūtīts tehniskais darba projekts pagraba būvniecībai, kas 1996.gada 20.septembrī tika saskaņots likumā noteiktajā kārtībā un apstiprināts ar /Vieta/ /amats/ /pers. C/ apstiprinājumu Nr./numurs/, un izsniegta būvatļauja Nr./numurs/ ar termiņu līdz 2010.gadam. Būvprojekts tika sekmīgi realizēts un būve tās noteiktam mērķim tiek izmantota līdz pat šim brīdim.

Atsaucas uz Civillikuma 968.pantu,1993.gadā pieņemto likumu "Par 1937.gada 22.decembra Zemesgrāmatu likuma spēka atjaunošanu un spēkā stāšanās kārtību", 1997.gadā likuma "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" pieņemtajiem grozījumiem, uzsverot, ka šā likuma 14.pants paredz nosacījumus, kad Civillikuma 968.panta noteikumi sociālā taisnīguma ievērošanas interesēs nav piemērojami.

[5.3] Zemes reformas sākumā uz zemes komisiju lēmumu pamata lauku apvidū zemes vienību robežas galvenokārt noteica ar ierādīšanas metodi, un tikai atsevišķās blīvi apdzīvotās vietās veica robežu uzmērīšanu. Vienlaicīgi uzsāka uzmērīto un ierādīto zemes vienību attēlošanu grafiskā veidā. Šim nolūkam izmantoja padomju laikā izgatavotos fotoplānus mērogā 1:10 000. Uz fotoplāniem (manuāli) attēloja tikai tās zemes vienības, kam robežas bija noteiktas ar ierādīšanas metodi.

Tādejādi Prasītājs bija pārliecināts, ka nevar radīties šaubas un pastāvēt situācija, ka Prasītājam piešķirtā zeme 1,5 ha platībā personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/", uz kuras, saskaņā ar akceptēto būvprojektu, tiks uzbūvētas būves, tiks nodotas citai personai, īpašumā.

[5.4] Bez tā Prasītājs jau sākotnēji bija norādījis, ka 1998.gadā, pildot darba pienākumus, bija cietis nelaimes gadījumā – guva mugurkaula traumu ar abu kāju vispārēju paralīzi, kā rezultātā bija spiests ilgstoši līdz pat 2001.gadam pavadīt slimnīcā. Sakarā ar gūtajām traumām tika piešķirta I. grupas invaliditāte, un šie notikumi, kuru sekas ir vēl joprojām, liedza Prasītājam rīkoties atbilstoši zemes reformu tiesiskajam regulējumam un laicīgi izpildīt likumā noteikto pienākumu, reģistrēt piešķirto nekustamo īpašumu zemesgrāmatā.

[6] Par iesniegto apelācijas sūdzību /pers. B/ iesniedza rakstveida paskaidrojumus, norādot, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to lūdz apelācijas sūdzību noraidīt pilnībā.

[7] Ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2021.gada 17.jūnija lēmumu (lietas 131.lapa) civillietā ierosināta apelācijas tiesvedība un lieta nolikta izskatīšanai tiesas sēdē.

[8] 2021.gada 22.novembrī no /pers. A/ pilnvarotās pārstāves /pers. F/ saņemti apelācijas sūdzības grozījumi, kuros lūdz atjaunot prasītājam lietošanas tiesības uz nekustamo īpašumu, kas piešķirts ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ zemes komisijas lēmumu (protokols Nr./numurs/).

[9] Apelācijas instances tiesas sēdē prasītāja pilnvarotā pārstāve /pers. F/ prasību uzturēja, lūdzot atjaunot lietošanas tiesības prasītājam uz nekustamo īpašumu, kas tika piešķirtas ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ zemes komisijas lēmumu, protokola Nr./numurs/. Norādīja, ka no īpašuma tiesībām, vēlas lietošanas tiesības, izvirzīto prasījumu atcelt Zemgales rajona tiesas spriedumu neuztur.

Apelācijas instances tiesas sēdē atbildētāja pilnvarotais pārstāvis /pers. G/ prasību un apelācijas sūdzību neatzina. Uzskata, ka nav pamata prasītāja prasībai, jo viņam nepienākas ne īpašuma, ne lietošanas tiesības. Norādīja, ka tiek pārkāptas lietas izskatīšanas robežas apelācijas instancē.

Motīvu daļa

[10] *Civillietu tiesas kolēģija izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, pārbaudījusi un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, uzklausījusi lietas dalībnieku paskaidrojumus atzīst, ka prasība un apelācijas sūdzība ir noraidāmas, bet Zemgales rajona tiesas 2021.gada 28.aprīļa spriedums atstājams negrozīts.*

[11] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmajā daļā noteikto apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Atbilstoši Civilprocesa likuma 426.panta otrajai daļai apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā. Prasības priekšmeta vai pamata grozīšana nav pieļaujama.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 430.panta trešās daļas noteikumiem, fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Prasītājs pirmās instances tiesas spriedumu pārsūdzējis pilnā apjomā, līdz ar to apelācijas instances tiesai lieta skatāma pēc būtības pilnā apmērā.

[12] Civilprocesa likuma 432.panta piektā daļa nosaka, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā Civilprocesa likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa ir izvērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, tiesas konstatētie faktiskie un tiesiskie apstākļi un uz tiem balstītie secinājumi ir pietiekami un pamatoti, līdz ar to apelācijas instances tiesa pievienojas pārsūdzētā Zemgales rajona tiesas 2021.gada 28.aprīļa sprieduma motivācijai un atzīst šajā spriedumā ietverto pamatojumu par pareizu un pilnībā pietiekamu, to neatkārtojot.

Prasība satur divus elementus – priekšmetu un pamatu.

Prasības priekšmets civilprocesuālo tiesību izpratnē ir prasītāja materiāltiesiskais prasījums, kura pamatotību pārbauda tiesa, izskatot lietu pēc būtības. Ar prasības priekšmetu saprot arī to tiesisko stāvokli, uz ko šis prasījums ir vērsts, tas ir, uz zināma tiesiskā stāvokļa pastāvēšanas atzīšanu, zināmas rīcības uzlikšanu atbildētājam vai zināmu tiesisko attiecību grozīšanu vai izbeigšanu.

Savukārt prasības pamats civilprocesuālo tiesību izpratnē ir apstākļi, uz kuriem prasītājs pamato savu materiāltiesisko prasījumu. Prasības pamatu veidojošie apstākļi ir juridiskie fakti, ar kuriem tiesību normas sastāvs (hipotēze) saista zināmu, šajā normā paredzēto materiāltiesisko seku iestāšanos starp strīda pusēm. *(sk. E. Kalniņš. Privāttiesību teorija un prakse. Raksti privāttiesībās. Tiesu namu aģentūra, 2005., 291., 295.-296.lpp.).*

Tiesas uzdevums, izšķirot strīdu, ir detalizēti izvērtēt prasītāja norādītos apstākļus, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, un izspriest, kādas juridiskās sekas piemērojamas, materiālo tiesību normas sastāvs saista ar lietas iztiesāšanas gaitā noskaidrotajiem faktiem.

Tiesas secinājumu attiecināšana uz tādiem nodibinātiem faktiem, kurus prasītājs nav norādījis celtās prasības pamatā, ir pretrunā ar sacīkstes principu, jo faktiski liedz pretējai pusei (atbildētājam) iespēju aizstāvēties, sniedzot attiecīgus paskaidrojumus un atspēkojošus pierādījumus. Uz šādu atziņu norādīts arī judikatūrā (*sk.. Senāta 2011. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. SKC-45/2011 7.3.2.2. punktu).*

Tādējādi, vērtējot pušu norādītos apstākļus izšķiramā strīda sakarā, tiesai, pirmkārt, ir jākonstatē, uz kāda tiesiska stāvokļa nodibināšanu nolūkā aizsargāt aizskartās intereses attiecīgais prasījums ir vērsts, un, otrkārt, kādas materiālo tiesību normas strīda izšķiršanā piemērojamas.

Savukārt sacīkstes principam neatbilstoša ir tāda situācija, kad pretējai pusei tiek liegts aizstāvēties (sniegt atspēkojošus paskaidrojumus, pierādījumus) pret prasītāja norādītiem faktiem.

Šādu tiesas rīcību pieprasa Satversmes 1.pantā ietvertais taisnīguma princips, no kura izriet, ka: "tiesas spriešanas uzdevums ir atrast patiesu un taisnīgu lietas risinājumu, citiem vārdiem sakot, tiesas darba rezultātam bez šaubām ir jābūt ,,taisnīgam spriedumam*(sk. Satversmes tiesas 2003.gada 4. februāra spriedumu lietā Nr.2002-06-01)*".

Pēc vispārēja noteikuma civilprocesā strīds vienmēr saistās ar noteiktām civiltiesiskām interesēm, kuru dēļ puse vai lietas dalībnieks ir ieinteresēts tiesai pierādīt tos faktiskos apstākļus, uz kuriem tiek pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi (sk. sal. Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu). Prasītājs cenšas panākt tā tiesiskā stāvokļa, kāds pastāvēja prasības celšanas laikā, grozīšanu, turpretim atbildētājs to nevēlas, jo viņam prasības iesniegšanas brīdī pastāvošie apstākļi ir labvēlīgi. [..] Savukārt tiesai, taisot spriedumu, ir saistošs prasītāja materiāltiesiskais prasījums, kura pamatotību tai jāpārbauda, kā arī pamats – apstākļi (juridiskie fakti), uz kuriem prasītājs balsta savu prasījumu *(sk. Civilprocesa likuma 192.pantu, sal. Senāta 2012.gada 23.maija sprieduma lietā Nr.SKC-248/2012 (C07090808) 8.1.punktu).*

Turklāt, tā kā puses īsteno savas procesuālās tiesības sacīkstes formā *(sk. Civilprocesa likuma 10.pantu)*, tad ,, [..] pušu strīdīgās attiecības tiesai jāizvērtē pēc tiem datiem, kurus puses iesniegušas, un vienīgi šie dati ir nepieciešamais procesuālais pierādījumu materiāls, kuru tā pārbauda un novērtē" *(sk. Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. – Rīga: Autora izdevums, 1933, 235.lpp.).*

Tiesas uzdevums, izšķirot strīdu, ir detalizēti izvērtēt prasītāja norādītos apstākļus, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, un izspriest, kādas juridiskās sekas piemērojamas materiālo tiesību normas sastāvs saista ar lietas iztiesāšanas gaitā noskaidrotajiem faktiem.

Prasības priekšmeta un pamata noteikšana ir prasītāja absolūta tiesība *(sk. Senāta 2021.gada 22.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKC- 5/2021(ECLI:LV:AT:2021:0422.C17153914.12 S) 8.punktu).*

Tiesa var apspriest prasījuma pamatotību vai nepamatotību, noskaidrojot un izvērtējot vienīgi tos faktus un apstākļus, kurus puses norādījušas kā prasības, pretprasības vai iebildumu pamatu. ,, [..] tiesai nav pēc savas iniciatīvas jāvērtē visi iespējamie prasījuma pamati, ja prasītājs tādus nav izvirzījis." *(sk. Senāta 2009.gada 14.oktobra sprieduma lietā Nr. SKC?255/2008 (C27032405) 6.2.punktu).*

Tiesas secinājumu attiecināšana uz tādiem nodibinātiem faktiem, kurus prasītājs nav norādījis celtās prasības pamatā, ir pretrunā ar sacīkstes principu, jo faktiski liedz pretējai pusei (atbildētājam) iespēju aizstāvēties, sniedzot attiecīgus paskaidrojumus un atspēkojošus pierādījumus *(sk. Senāta 2011.gada 9.marta sprieduma lietā Nr. SKC-45/2011 (C03031607) 7.3.2.2.punktu).*

Civilprocesa likuma 128.panta otrās daļas 5.punktā definētā noteikuma – norādīt apstākļus, ar kuriem prasītājs pamato savu prasījumu un pierādījumus, kas tos apstiprina, precīzai izpildei ir būtiska nozīme divos aspektos. Prasības pamata apstākļi, no vienas puses, nodrošina atbildētājam tiesības pēc iespējas labāk sagatavoties to atspēkošanai, no otras puses, ļauj tiesai identificēt tos apstākļus, kuri ietilpst pierādīšanas priekšmetā un ir vērtējami, izskatot lietu *(sk. Senāta 2021.gada 31.maija sprieduma lietā Nr. SKC-56/2021 (ECLI:LV:AT:2021:0531.C68420618.17.S) 7.4.punktu).*

[12.1] Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka attiecībā uz apelācijas sūdzības precizējumos izteiktajiem grozījumiem, tie nav pieļaujami atbilstoši Civilprocesa likuma 74.panta trešās daļas 3.punktam, jo prasītājs ir tiesīgs rakstveidā grozīt prasības pamatu vai priekšmetu vai palielināt prasījumu apmēru, iekams nav uzsākta lietas izskatīšana pēc būtības. No minētās likuma normas izriet, ka prasības pamata vai priekšmeta grozīšana pēc lietas izskatīšanas uzsākšanas nav pieļaujama. Vēl jo vairāk prasības pamata vai priekšmeta grozīšana nav pieļaujama apelācijas instances tiesā *(Civilprocesa likuma 418.panta pirmā daļa).* Līdz ar to apelācijas instances tiesa nevar vērtēt citu prasības pamatu vai priekšmetu, nekā tas norādīts prasības pieteikumā, jo tiesvedība civillietā notiek celtās prasības robežās.

[12.2] Pamatojoties uz minēto, prasītāja iesniegtie apelācijas sūdzības grozījumi par lietošanas tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu – zemi 1,5 ha platībā, nav pieņemami, un lieta skatāma par prasījumu kā tas izteikts pirmās instances tiesā - atzīt īpašuma tiesības ar ieilgumu uz nekustamo īpašumu, kas piešķirtas ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ zemes komisijas lēmumu - zemi 1,5 ha platībā.

Ņemot vērā minēto, apelācijas instances tiesa uzskata par nepieciešamu sniegt savu vērtējumu iebildumiem un argumentiem, kurus prasītājs norādījis savā apelācijas sūdzībā.

Lietā nav strīda par tālāk norādītiem apstākļiem.

[13] Pamatojoties uz 2002.gada 11.oktobra dāvinājuma līguma pamata, prasītājam pieder nekustamais īpašums /adrese A/, kadastra Nr./kadastra numurs A/, kas sastāv no zemes gabala 0,181 ha platībā, uz kura atrodas viena viendzīvokļa dzīvojamā ēka, saskaņā ar inventarizācijas dokumentiem apzīmēta ar litera Nr.001 un ar dzīvojamo ēku funkcionāli saistīta viena palīgceltne saimniecības ēka, saskaņā ar inventarizācijas lietas dokumentiem apzīmēta ar litera Nr.003.

[13.1.1] Ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/(lietas 21.lapa), prasītājam tika piešķirta zeme 1,5 ha platībā personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/".

[13.1.2] Uz piešķirtās zemes 1,5 ha platībā tika izveidots augļu dārzs un 1996.gadā tika pasūtīts tehniskais darba projekts pagraba būvniecībai, kas 1996.gada 20.septembrī tika saskaņots likumā noteiktajā kārtībā un apstiprināts ar /Vieta/ /amats/ /pers. C/ apstiprinājumu Nr./numurs/. Pagraba būvniecībai izsniegta būvatļauja Nr./numurs/, ar termiņu līdz 2010.gadam.

[13.1.3] Ar 1997.gada 25.marta /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu "Par zemes piešķiršanu pastāvīgā lietošanā" prasītājam tika piešķirta papildus

zeme 0,15 ha platībā patstāvīgai lietošanai saimniecības "/Nosaukums A/" uzturēšanai (lietas 35.lapa).

Atbilstoši iepriekš minētajam un 1999.gada 7.oktobra /Vieta/ Zemes robežu plānam, ievērojot 1998.gada robežu instrumentālo uzmērīšanu, prasītājam piešķirtās zemes kopplatība saimniecības "/Nosaukums A/", ar piešķirto zemes kadastra Nr./kadastra numurs A/, uzturēšanai tika noteikta 0,181 ha platībā.

[13.1.4] Pamatojoties uz 1996.gada 30.maija /pers. D/ iesniegumu (lietas 22.lapa), prasītājs mantojuma kārtībā ieguva zemi 4 ha platībā, kas atbilstoši papildus paskaidrojumā norādītajam, tika reģistrēta kā nekustamais īpašums "/Nosaukums B/", kadastra Nr. /kadastra numurs B/, un kura īpašuma tiesības prasītājam tika izbeigtas 2005.gada 17.jūnijā.

[13.1.5] Savukārt ar 1996.gada 30.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokola Nr./numurs/ (lietas 14.,15.lapa), prasītājam tika piešķirta zeme 14 ha platībā patstāvīgā lietošanā ar lietošanas tiesību pāreju citām personām, saimniecības "/Nosaukums C/" uzturēšanai.

[13.1.6] Prasītājs 2000.gada 1.jūnijā ar Atbildētāju vienojās par prasītājam, ar 1996.gada 30.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokola Nr./numurs/, piešķirtās zemes 14 ha platībā lietošanas tiesību nodošanu saimniecības "/Nosaukums C/" uzturēšanai (lietas 39.lapa). Par šo lietā nepastāv strīds un no tā secināms, ka prasītājs, pirms noslēdza vienošanos ar atbildētāju par zemi 14 ha platībā, nav veicis arī šīs zemes instrumentālo uzmērīšanu un nav noskaidrojis zemes robežas dabā, kā arī zemes platību. Proti, prasītājs atbildētājam ir nodevis nevis jau konkrētu nekustamo īpašumu, bet gan prasītājam piešķirto lietošanas tiesību, kas ietver sevī tiesību iegūt zemi īpašumā. Minētais izriet no vienošanās teksta, kurā nav norādīts attiecīgās zemes 14 ha platībā kadastra numurs, kā arī no Valsts zemes dienesta 2002.gada 14.februāra lēmumā (lietas 41.lapa) norādītā, ka atbildētājs pēc zemes 14 ha platībā lietošanas tiesības saņemšanas ir veicis zemes mērniecību, un zemei ir piešķirti divi kadastri, proti, Nr./kadastra numurs C/ un Nr./kadastra numurs D/. Kā norādīts minētajā lēmumā pēc robežu ierādīšanas dabā, zemes kopplatība ir noteikta 12,9 ha. Minētais atbilst arī nekustamā īpašuma "/Nosaukums D/" zemesgrāmatā norādītajai zemes gabalu ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/ kopplatībai.

[13.1.7] Noslēdzot vienošanos ar atbildētāju, prasītājs sev atstāja zemi 1,5 ha platībā personīgās palīgsaimniecības veidošanai piemājas saimniecībai "/Nosaukums A/", 4 ha mantoto zemi un zemi 0,181 ha platībā saimniecības "/Nosaukums A/" uzturēšanai, kopā 5,681 ha lielu zemes piešķirto platību, kuru spēja apsaimniekot atbilstoši veselības stāvoklim.

[13.1.8] Pamatojoties uz pušu 2000.gada 1.jūnija noslēgto vienošanos, ar 2000.gada 25.augusta /Vieta/ padomes lēmumu, protokola Nr./numurs//numurs/.§ "Par zemes piešķiršanu lietošanā ar tiesību pāreju pēc vienošanās /Vieta/ pagasttiesā", atbildētājam piešķirta zeme 14 ha platībā, norādot zemes kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/, patstāvīgā lietošanā ar lietošanas tiesību pāreju citām personām, zemnieku saimniecības "/Nosaukums D/" paplašināšanai, nosakot zemes lietošanas mērķi – lauksaimniecība (lietas 40.lapa).

[13.2] No lietas materiāliem noskaidrots, ka /Vieta/ pašvaldība, balstoties uz prasītāja iesniegumu ar prasību ierādīt nesaņemto mantojuma zemi 4 ha, zemi 1,5 ha un zemi 0,15 ha, kopā 5,65 ha citā vietā (ne pie "/Nosaukums A/"), lai varētu veikt maiņu pret atbildētājam piederošo zemi, kas piekļaujas nekustamajam īpašumam "/Nosaukums A/, piešķīra prasītāja lietošanā zemi - 6,14 ha, lai /pers. A/ varētu veikt zemes maiņu un pilnvērtīgi apsaimniekot savu nekustamo īpašumu "/Nosaukums A/". Piešķirto zemi ar nosaukumu "/Nosaukums B/" Prasītājs ierakstīja zemesgrāmatā uz sava vārda, tomēr maiņas darījums nenotika, jo Atbildētājs zemi pārdeva.

[13.3] Kā izriet no lietas materiāliem, Prasītājs tiesai ir pieteicis prasību, lūdzot atzīt īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu, kas prasītāja ieskatā viņam piešķirts ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/ – zemi 1,5 ha platībā. Kā pierādījumus par šāda lēmuma esamību, prasītājs lietā ir iesniedzis savstarpēji pretrunīgus pierādījumus, proti, 1991.gada 26.septembra /Vieta/ zemes komisijas protokolu Nr./numurs/, kurā norādīts, ka prasītājam tiek piešķirta zeme 1,5 ha platībā palīgsaimniecības veidošanai un tam pievienoto /Vieta/ zemes komisijas 1991.gada 2.oktobra lēmuma, protokola Nr./numurs/pielikumu Nr.1 zemes lietojuma plānu (lietas 30., 31.lapa) un izraksta kopiju no /vieta/ zemes komisijas protokolu grāmatas 1.sējuma, kurā norādīts, ka 1991.gada 2.oktobrī /Vieta/ zemes komisija apmierina prasītāja iesniegumu.

[13.4] Kā noskaidrots no prasītājas pārstāves tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem, prasība galvenokārt tiek pamatota ar to, ka prasītājs zemi 1,5 ha platībā, kura prasītāja ieskatā atrodas pie viņam piederošā nekustamā īpašuma "/Nosaukums A/" un robežojas ar atbildētāja nekustamo īpašumu "/Nosaukums D/", lieto un apsaimnieko no tās piešķiršanas brīža jau 20 gadus, uz zemes ir uzcēlis pagrabu, kas pašreiz prasa remontdarbus, lapeni, izveidojis augļudārzu, līdz ar to viņam pienākas īpašuma tiesības uz ieilguma pamata. Uzskata, ka prasītājam piešķirtā zeme tikusi nodota citai personai -atbildētājam, par ko uzzinājis 2003.gadā, atgriežoties no slimnīcas, savukārt strīds tiesā celts 2020.gada jūnijā.

Tiesas kolēģija secina, ka prasītāja ieskatā zeme 1,5 ha platībā, kas viņam ir piešķirta lietošanā ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/, ir pievienota atbildētāja nekustamajam īpašumam ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un ir iekļauta nekustamā īpašuma "/Nosaukums D/" sastāvā, kas atrodas /adrese D/, kadastra Nr./kadastra numurs E/.

[13.5] Noskaidrots, ka starp pusēm lietā nav strīda, ka ar zemes komisijas lēmumu prasītājam zeme tika piešķirta lietošanā ar tiesībām to iegūt īpašumā. Tomēr lietā nav pierādījumu par to, ka prasītājs pēc 1991.gada 2.oktobra, kad saņēma zemes 1,5 ha platībā lietošanas tiesības palīgsaimniecības veidošanai, būtu rīkojies atbilstoši likumam, lai šo zemi 1,5 ha iegūtu īpašumā, tajā skaitā veicis mērniecību, saņēmis zemes kadastra numuru, noskaidrojis šī zemes gabala faktisko platību un robežas dabā.

Apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas atzītajam, ka zemes reformas laikā pašvaldības lēmums par zemes piešķiršanu lietošanā pats par sevi vēl nepiešķīra zemes īpašuma tiesības. Atbilstoši likuma "Par zemes reformu lauku apvidos" piešķirtās zemes īpašuma tiesības persona ieguva pēc zemes izpirkšanas, ierakstot tās zemesgrāmatā. Tāpat noskaidrots, ka zeme 1,5 ha platībā, kuru prasītājam 1991.gadā piešķīra lietošanā, būtu instrumentāli uzmērīta un tai būtu piešķirts prasītāja norādītais kadastra Nr. /kadastra numurs D/.

Izšķirot strīdu, tiesas kolēģija ņem vērā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 22.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-397 paustās atziņas par to, ka "nekustamā īpašuma ieguvēja pienākumu savlaicīgi nostiprināt īpašuma tiesības zemesgrāmatā noteic Civillikuma 1.pants (tiesības izlietojams un pienākumi pildāmi pēc labas ticības), 993.pants (zemesgrāmatā ierakstāms ne vien katrs nekustamā īpašuma atsavinājums, bet arī vispār katra tā īpašnieka maiņa), 994.pants (līdz ierakstīšanai zemesgrāmatā nekustamā īpašuma ieguvējam pret trešajām personām nav nekādu tiesību), 1477.pants (korroborācija nepieciešama tajos gadījumos, kad ar darījumu iegūst lietu tiesības uz nekustamu īpašumu). Tāpat nepieciešamība ierakstīt zemesgrāmatā nekustamo īpašumu un ar to saistītās tiesības izriet no zemesgrāmatu būtības un principiem, kas vērsti uz trešo personu aizsardzību. Turklāt ,, [..] zemesgrāmatu publicitātes principam (neviens nevar aizbildināties ar zemesgrāmatu satura nezināšanu) ir ne tikai pozitīvs iespaids, piešķirot zemesgrāmatu saturam ticamības spēku, bet arī negatīvs – atņemot saistošu spēku pret trešajām personām tādām tiesībām, kas nav ievestas zemesgrāmatā" *(sk. Notariāta nolikums. Tulkojums ar pārgrozījumiem, papildinājumiem, paskaidrojumiem un pielikumiem. Sakopojusi cand. jur. Olga Jurkovska. Rediģējis 9 prof. Dr.jur.Vladimirs Bukovskis.- Rīga, 1933, 106.lp.).* Likumdevējs nav noteicis termiņu, kādā nekustamā īpašuma ieguvējam jānostiprina lietu tiesību, piemēram, uz darījuma pamata un šāda jautājuma izlemšana atstāta nekustamā īpašuma ieguvēja ziņā, pieņemot, ka pienākumi tiks pildīti savlaicīgi, pēc labas ticības un godprātīgi. Tajā pašā laikā ieguvējam, kurš nerīkojas, lai saprātīgā termiņā nostiprinātu zemesgrāmatā ar nekustamo īpašumu saistītās tiesības, ir jārēķinās ar risku, kādam viņš sevi pakļauj šādā gadījumā *(piemēram, Civillikuma 1480.panta trešajā teikumā norādītās sekas, 2031.panta sastāvs)".*

[13.6] Pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā pirmās instances tiesa noskaidrojusi lietas faktiskos apstākļus, kam ir nozīme strīda pareizā izšķiršanā, analizējusi pierādījumus, ar kuriem pamatojusi nodibinātos apstākļus, devusi konstatēto faktisko lietas apstākļu

juridisko kvalifikāciju, kā arī motivējusi, kādu apsvērumu dēļ noraidījusi prasītāju argumentus.

[13.7] Tiesas kolēģija norāda, ka saskaņā ar Civillikuma 1044., 1060.pantu prasītājam, kurš cēlis īpašuma prasību, jāpierāda sava īpašuma tiesība, proti, jāpamato, ka tas lietu tiesīgi ieguvis kādā no likumā paredzētajiem veidiem.

Tātad viens no likumā noteiktiem priekšnoteikumiem, lai iegūtu lietu ar ieilgumu, ir tiesisks pamats.

Prasītājs kā materiāltiesisko pamatojumu savai īpašuma prasībai norāda Civillikuma 998.pantu, kas noteic, ka lietu iegūst par īpašumu ar ieilgumu, ja ieguvējs to ir valdījis likumā noteiktu laiku kā savu, ievērojot arī citus likumiskus nosacījumus.

Ar ieilgumu lietu iegūst par īpašumu, ja ieguvējs to ir valdījis likumā noteiktu laiku kā savu, ievērojot arī citus likumiskus nosacījumus (Civillikuma 998.pants). Lai valdījums nodibinātu īpašumu ar ieilgumu, ir vajadzīgi: 1) priekšmets, ko var iegūt ar ieilgumu; 2) tiesisks pamats; 3) valdītāja laba ticība; 4) nepārtraukts valdījums; 5) noteiktā laika notecējums; 6) lietas īpašnieka tiesiska iespēja izlietot savu tiesību uz lietu (Civillikuma 999.pants).

Lai iegūtu īpašuma tiesības ar ieilgumu, nepietiek lietu vienkārši valdīt zināmu laiku, kā to nosaka Civillikuma 1006.pants – valdījumam jābalstās uz tāda tiesiska pamata, kas jau pats par sevi varētu piešķirt īpašuma tiesību, bet kam attiecīgā gadījumā sevišķa šķēršļa dēļ īpašuma iegūšana nav tūliņ sekojusi.

Tiesiskam pamatam jābūt tādam, kas pats par sevi nodrošinātu īpašumu pāreju, bet kādi formas un procedūras trūkumi vai arī attiecīga atļauju vai akceptu nesaņemšana nav nodrošinājusi tūlītēju īpašuma tiesību pāreju. Minētie trūkumi arī uzskatāmi par pantā minētajiem „sevišķiem šķēršļiem", kuru dēļ īpašuma tiesības tiek iegūtas tikai iztekot likumā noteiktajam ieilguma laikam *(sk. Grūtups A., Kalniņš E. Civillikuma komentāri. Rīga: 2002, 144.lpp.)*.

Atbilstoši Civillikuma 1013.pantam, lai iegūtu lietu ar ieilgumu, tā jāvalda labā ticībā, t.i., nezinot šķēršļus, kas nepielaiž iegūt to par īpašumu. Labticīgs valdītājs ir tas, kurš pārliecināts, ka nevienam citam nav vairāk tiesību valdīt lietu, kā viņam (Civillikuma 910.pants). Savukārt Civillikuma 1018.pants paredz, ka, lai iegūtu īpašumu ar ieilgumu, ieguvējam vajag pa visu likumā noteikto laiku nepārtraukti un netraucēti valdīt iegūstamo priekšmetu un rīkoties ar to kā īpašniekam. Kas pēc ieilguma noteikumiem valdījis 10 gadu laikā nekustamu īpašumu, kurš zemesgrāmatās uz viņa vārdu nav ierakstīts, tas atzīstams par tādu, kas ieguvis šo nekustamo īpašumu ar ieilgumu, un tam ir tiesība un pienākums prasīt šā iegūšanas pamata ierakstīšanu zemesgrāmatās uz sava vārda (Civillikuma 1024.pants).

Ne prasītājs prasības pieteikumā, ne prasītāja pārstāve tiesas sēdē nenorādīja likumam atbilstošu valdījuma tiesisko pamatu. Ilgstoša būvju un dārza apsaimniekošana, remontēšana nav pietiekami apstākļi, lai konstatētu, ka valdījums ir balstīts uz tāda tiesiska pamata, kas pats par sevi varētu piešķirt īpašuma tiesību.

[13.8] Ņemot vērā minēto, lai apmierinātu īpašuma prasību, kas tiek celta uz Civillikuma 998.panta pamata, vispirms ir jākonstatē priekšmets, kuru prasītājs vēlas iegūt ar ieilgumu. Tikpat svarīgi ir konstatēt, kas ir priekšmeta formālais lietotājs.

Secināms, ka pirms noslēgta vienošanās ar atbildētāju par zemi 14 ha platībā, prasītājs nav veicis arī šīs zemes instrumentālo uzmērīšanu un nav noskaidrojis zemes robežas dabā, kā arī zemes platību, proti, prasītājs atbildētājam ir nodevis nevis jau konkrētu nekustamo īpašumu, bet gan prasītājam piešķirto lietošanas tiesību, kas ietver sevī tiesību iegūt zemi īpašumā. Minētais izriet no vienošanās teksta, kurā nav norādīts attiecīgās zemes 14 ha platībā kadastra numurs, kā arī no Valsts zemes dienesta 2002.gada 14.februāra lēmumā norādītā, ka atbildētājs pēc zemes 14 ha platībā lietošanas tiesības saņemšanas ir veicis zemes mērniecību, un zemei ir piešķirti divi kadastri, proti, Nr./kadastra numurs C/ un Nr./kadastra numurs D/ (lietas 41.lapa). Kā norādīts minētajā lēmumā pēc robežu ierādīšanas dabā, zemes kopplatība ir noteikta 12,9 ha. Minētais atbilst arī nekustamā īpašuma "/Nosaukums D/" zemesgrāmatā norādītajai zemes gabalu ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/ kopplatībai.

[13.9] Pamatojoties uz minēto, Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi, ka lietā nav pietiekošu pierādījumu prasītāja norādītajam, ka atbildētāja nekustamajā īpašumā "/Nosaukums D/" ir iekļauta zeme 1,5 ha, kuras lietošanas tiesība prasītajam piešķirta ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/ Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/. Līdz ar to prasītājs nav pierādījis priekšmetu, kuru vēlas iegūt īpašumā ar ieilgumu.

[13.10] Tāpat jāpievienojas Zemgales rajona tiesas atzītajam, ka iepazīstoties ar lietas materiāliem nav iespējams konstatēt un identificēt zemi 1,5 ha platībā, kas prasītājam lietošanā piešķirta ar 1991.gada 2.oktobra /Vieta/Zemes komisijas lēmumu, protokols Nr./numurs/.

Pirmās instances tiesa norādījusi, ka, lai noskaidrotu datus par to, vai prasītāja iekoptais augļudārzs, uzbūvētais pagrabs un lapene atrodas uz prasītāja paša vai tomēr atbildētājam piederošās zemes, būtu nepieciešams veikt aktuālo prasītāja nekustamā īpašuma "/Nosaukums A/" zemes instrumentālo uzmērīšanu, aktualizējot zemes platību un robežas, kas arī kolēģijas ieskatā būtu lietderīgi.

[13.11] Pamatots ir tiesas kolēģijas ieskatā, pārsūdzētajā spriedumā izdarītais secinājums, ka šīs prasības ietvarā nav pamata vērtēt prasībā norādītos apstākļus, ka atbildētājs nekustamajā īpašumā "/Nosaukums D/" iekļauto zemi ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/ kopplatībā 12,9 ha īpašumā būtu ieguvis prettiesiski. Minētajam nav nozīmes, ja prasība tiek pamatota ar Civillikuma 998.pantu, neceļot prasījumu par vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu, vai īpašuma prasību par zemi ar kadastra Nr./kadastra numurs C/un Nr./kadastra numurs D/ kopplatībā 12,9 ha. Arī pašvaldības vai zemes dienesta pieņemto lēmumu izvērtēšana nav attiecināma uz strīdu, kurā prasījums tiek pamatots ar ieilguma institūtu.

Tiesas kolēģija nekonstatē, ka prasītājam būtu bijuši kādi pamatoti šķēršļi savlaicīgi pēc zemes lietošanas tiesību piešķiršanas nostiprināt savas īpašuma tiesības zemesgrāmatā vai celt personisku prasību pret atbildētāju. /pers. A/ konkrētajā gadījumā ilgstošā laika periodā pieļāva, ka /pers. B/ izlieto savas kā īpašnieka īpašuma tiesības un tās ir arī atzinis.

[13.12] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesas izdarītais atzinums, ka izskatāmajā lietā nav konstatēti visi likumā noteiktie pamati, lai valdījums nodibinātu īpašumu ar ieilgumu, atbilst lietā konstatētajiem apstākļiem. Tā kā īpašuma valdījuma tiesiskais pamats netika nodibināts, tad tiesai nebija pamata atzīt prasītājam īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu uz ieilguma pamata.

Tiesas kolēģija secina, ka Zemgales rajona tiesa pareizi novērtējusi visus būtiskos lietas apstākļus un pareizi piemērojusi materiālo un procesuālo tiesības normas, taisīja lietā pamatotu spriedumu.

Tā kā prasība ir noraidīta, tad tiesāšanās izdevumi par labu prasītājam nav piedzenami.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426., 430.pantu, 432.-434.pantu Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

noraidīt /pers. A/ prasību pret /pers. B/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu ar ieilgumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Civillietu departamentam 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Zemgales apgabaltiesā, samaksājot drošības naudu 300 *euro*, saņēmējs: Latvijas Republikas Augstākā tiesa, reģistrācijas Nr. 90000068892, konts LV83TREL8280010000000, saņēmēja iestāde: Valsts kase, iemaksas mērķis: F22010010, dati personas vai lietas identificēšanai.

Sprieduma sastādīšanas datums – 2022.gada 6.janvāris.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs A.Sniedzītis

Tiesnese A.Misiuna
Tiesnese D.Baltā